

Kako se lahko tudi sami zaščitimo pred poplavami

Zbirka koristnih napotkov in virov informacij

**Zmanjševanje poplavne
ogroženosti tudi skozi
naše znanje**

Ali veste, kje lahko najdete aktualne podatke o pretoku rek? Imate doma vse potrebno za primer poplave? Veste, kako nanjo pripraviti vaš dom? Marsikdo pozna odgovore na ta vprašanja, vendarle pa je to znanje, ki ga je potrebno redno utrjevati ter širiti. Poleg ostalih ukrepov namreč s svojo pripravljenostjo in pravilnim ukrepanjem k zmanjšanju škode ob poplavah veliko prispeva tudi vsakdo izmed nas.

Zato si v sklopu projekta FRISCO1, katerega cilj je zmanjšati poplavno ogroženost na porečjih Dragonje, Kolpe, Bregane, Sotle, Drave in Mure, med drugim prizadevamo širiti to znanje – tudi skozi pričujočo publikacijo. Naj bo vaš opomnik na »poplavno pripravljenost«, ki ga boste čim manj potrebovali.

Slovenski partnerji FRISCO1

Ali ste vedeli?

- Četrtnina Slovencev živi na območjih možnih katastrofalnih poplav, ki se lahko pojavijo na 25 do 100 let.
- 30 % površine Slovenije sestavljajo zemljišča, ki plazijo, če so preveč razmočena ali vanje nedomišljeno posežemo.
- Ogrožujoča poplava lahko nastane tudi iz struge »potočka«, ki je »velik le za kozarec«.
- Že 40 cm deroče vode lahko odnese osebna vozila.
- Z dvigom globalne temperature, ki je med drugim posledica od človeka povzročenih izpustov toplogrednih plinov, lahko pričakujemo porast intenzivnih vremenskih dogodkov, mednje pa sodijo tudi izraziti padavinski dogodki in z njimi povezane poplave.
- Zanesljivost hidrološke napovedi je približno 80-odstotna. Od izdaje opozorila do pojava poplave v povprečju mine 36 ur. Le petina opozoril je bodisi odvečnih ali napačnih bodisi pomanjkljivih.
- Poplavne vreče lahko napolnimo in položimo tudi narobe.
- Pogosto pozabimo zaščititi vdor vode v objekt preko kanalizacije.
- Hrane ali poljščine, ki so bile v stiku s poplavno vodo, ne smemo uživati.

Koristni napotki za samozaščito

Pred poplavo in ob napovedi poplave

INFORMIRAJTE (sebe in druge)

- Ali živite na območju, ki ga ogrožajo poplave in/ali zemeljski plazovi?
- Se je smotrno zavarovati za primer poplav?
- Poznate pot, po kateri se lahko umaknete na višje ležeče mesto?
- Osvežite znanje za ukrepanje ob poplavih.
- Vaša družina morda ne bo skupaj v trenutku poplave, zato je pomembno, da se že prej dogovorite, kateri prostor v domu je najbolj varen in kako boste med seboj komunicirali.
- Spremljajte vremenske in hidrološke napovedi ter opozorila hidrometeorološke službe.
- Opazujte naraščanje vode in znake plazenja tal.
- Upoštevajte navodila pristojnih štabov Civilne zaščite in reševalnih služb.
- V telefon si shranite številko vaših najbližjih - ICE (več na www.sos112.si).

PRIPRAVITE OPREMO ZASE

- Pripravite zalogo pitne vode in hrane, saj obstaja možnost, da bo preskrba motena.
- Pripravite gumijaste škornje in rokavice, vodoodporna oblačila, nujna zdravila, opremo za prvo pomoč, baterijsko svetilko, baterijski radijski sprejemnik, rezervne baterije in prenosno baterijo za mobilni telefon (ne shranjujte v kleti!).
- Razmislite o nakupu potopne črpalke za umazano vodo.

PRIPRAVITE OBJEKT

- Umaknite pohištvo, hrano in drugo iz kleti v višje ležeče prostore.
- Razmislite o prestavitvi električne napeljave (višje).
- Tla in stene naj bodo iz materialov, ki jih voda manj poškoduje, se lahko hitro očistijo in posušijo.
- Na odtoke in cevi namestite nepovratne ventile, zaščitite tudi kanalizacijo.
- Na odprtine, skozi katere bi v objekt lahko pritekla voda, namestite pripomočke za tesnjenje.
- Lahko vnetljive tekočine in strupene snovi hranite v zaprti prvotni embalaži skladno z navodili proizvajalca.
- Ustrezno zavarujte in pritrdite cisterno za kurilno olje.
- Če utegnete, zaščitite strojno opremo, ki je ne morete umakniti pred vodo.
- Izklopite elektriko, plin in vodo.

PRIPRAVITE ŽIVINO

- Živino umaknite na višje ležeča območja in ji pripravite začasno bivališče – poskrbite za ustrezno hrano in vodo.

PRIPRAVITE OKOLICO

- Poskrbite za neovirano odtekanje meteornih voda v okolici hiše (pospravite dvorišče in zavarujte, kar voda lahko odplavi).
- Poskrbite za redno odstranjevanje in čiščenje podrtega in polomljenega drevja ob vodah in v gozdovih.
- Opozorite na odstranitev plavja na naravnih zožitvah in infrastrukturnih objektih.
- Hlodovino, skladovnice drv, bale sena in druge plavajoče materiale odmaknite iz dosega visokih voda.

Med poplavo

SKRBJ ZASE IN ZA BLIŽNJE

- Umaknite se v višje nadstropje stavbe: ob sebi imejte najmanj en predmet, ki dobro plava in se ga lahko oprimate, ter svetilko in telefon: pokličite 112.
- Izogibajte se območjem, ki jih lahko nenadno poplavi (izza nasipov, pod pregradami, na hudourniških vršajih ...).
- Ne skušajte prečkati vodnega toka, tudi če vam voda sega le do kolen.
- Ne skušajte z avtomobilom prečkati poplavljenih cest, ker lahko ostanete ujeti v vodni pasti!
- Če ste v avtu na poplavljenem območju, ga čimprej zapustite.
- Ne približujte se rečnim brežinam, ker so lahko zaradi erozije spodjedene.
- Opazujte naraščanje vode, spremljajte obvestila in opozorila ter jih upoštevajte.

Po poplavi

INFORMIRAJTE (sebe in druge)

- Spremljajte obvestila pristojnih služb in jih upoštevajte (če vrnitev v vaš dom še ni varna, to upoštevajte).
- Preverite varnost objekta: nevarni so lahko izpodjedeni temelji, razpoke in podobno (v takšne objekte ne vstopajte).
- Obvestite pristojne službe o razlitju vnetljivih tekočin (kličite 112).
- Upoštevajte opozorila o povečani ogroženosti zaradi zemeljskih plazov.

POSKRbite ZASE

- Na prvo mesto postavite vaše zdravje in varnost.
- Ne uživajte sveže hrane, ki je bila v stiku s poplavno vodo – velja tudi za pridelke s poplavljenih vrtov in njiv.
- Glede uporabe pitne vode upoštevajte navodila pristojnih služb, predvsem pa ne pijte vode iz vodnjakov.
- Poplavna voda je lahko onesnažena, zato se pri odpravljanju posledic poplave ustrezno zaščitite.
- Ne uporabljajte električne instalacije in aparatov, ki so bili poplavljeni, dokler jih ne pregleda strokovnjak.
- Če ni elektrike, za razsvetljavo uporabite baterijsko svetilko ali svetilne palice. Ne uporabljajte vžigalic/sveč, saj lahko zaradi uhajanja plina ali razlitih vnetljivih tekočin pride do eksplozije ali požara.

PRIPRAVITE OBJEKT

- Iz poplavljene stavbe izčrpajte vodo.
- Očistite in dezinficirajte vse, kar se je zmočilo: če predmetov ni mogoče očistiti, jih zavrzite.
- Očiščene in razkužene prostore redno zračite in ogrevajte; uporabite lahko tudi naprave za razvlaževanje.
- Poškodbe stavbe, opreme in predmetov fotografirajte za prijavo škodnega primera.
- Pred ponovno uporabo poskrbite za strokovni pregled vodovodne, kanalizacijske, plinske ter električne napeljave in naprav. Električne naprave pred ponovno uporabo dobro presušite.

POSKRbite ZA VAŠO ZEMLJO IN ŽIVINO

- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je pripravila tehnološka navodila za kmetovalce na poplavljenih območjih, ki so dostopna na spletni strani **www.sos112.si**.

Izogibajmo se nepravilnostim ...

Ustrezno in redno vzdrževanje vodotokov, ne glede na njihovo velikost (tudi občasno suhih strug, jarkov, kanalov) in lokacijo (tako na območju poselitve kot v običajno gozdnatem povirnem delu), ter izogibanje neprimernim posegom v prostor prispeva k zmanjšanju poplavnih škod. Vsako neprimerno stanje ima lahko za posledico težko predvidljiv in pogosto verižni neželen vpliv na poplavno ogroženost bodisi lokalno bodisi širše – zlasti dolvodno.

Na podlagi predpisov, stroke in številnih praktičnih izkušenj je v nadaljevanju izpostavljenih nekaj usmeritev glede primernosti posegov v vodni in obvodni prostor. Poleg dragocenega poznavanja lokalnih razmer obravnavanega območja s strani prebivalcev je za korektno presojo konkretnih primerov praviloma potreben tudi terenski ogled strokovnjakov s področja vodarstva, hudourničarstva, geomehanike in po potrebi tudi drugih strok.

Med najpogostejše ugotovljene nepravilnosti, ki povečujejo poplavno ogroženost, spadajo:

- nedovoljeno poseganje v prostor,
- nedovoljeno odlaganje različnega materiala v strugo, na bregove strug ali na vplivno območje poplavnih voda,
- nedovoljeno poseganje v pretočne profile vodotokov in odtočnih kanalov in jarkov z gradnjo obrežnih zavarovanj (škarp, zidov, nasutij ...) v lastni organizaciji,
- nedovoljeno poseganje v pretočne profile vodotokov in odtočnih kanalov in jarkov z nelegalno gradnjo in postavljanjem trajnih (npr. počitniške hišice) ali začasnih objektov (npr. razne lope, garaže ...),
- gradnja neustreznih premostitev in prepustov,
- gradnja nelegalne zacevitve manjših vodotokov,
- nestrokovna izvedba odvodnje in raznih »domačih drenaž«, zakopanih v tla,
- nelegalne (samovoljne) spremembe pri gradnji stanovanjskih in drugih objektov brez doslednega upoštevanja zakonodaje, projektne dokumentacije in soglasij,

- neprimerna gradnja lokalnih poti, kolovozov in gozdnih vlak ob vodotokih,
- neizvajanje odstranjevanja prekomerne zarasti na bregovih, odstranjevanje plavja, odpadkov in drugih opuščenih ali odvrženih predmetov in snovi (100. člen Zakona o vodah).

Če opazite, da struga ni vzdrževana oz. so na njej po vaši oceni neprimerni posegi, to sporočite bodisi občini, Direkciji RS za vode oz. koncesionarjem, ki izvajajo gospodarsko javno službo na področju urejanja voda.

Neustrezno odlaganje hlodovine

Nedovoljeno nasipavanje na brežini vodotokov

Neprimerni prepust

Vaša družina morda ne bo skupaj ...

***Vaša družina morda ne bo skupaj v trenutku nesreče, zato
je pomembno, da se prej dogovorite, kateri prostor v domu
je najbolj varen, kako boste šli na varen kraj, kako boste
medsebojno komunicirali in drugo.***

- Kateri prostor v hiši/stanovanju je najbolj varen? Določite ga in se z vsemi družinskimi člani dogovorite o ravnanju v različnih situacijah. Koga lahko pokličete na pomoč?
- Kako boste šli na varen kraj, evakuacijsko zbirališče? Vsi morate poznati pot.
- Kako boste medsebojno komunicirali (pred, med in po nesreči)?
- Kaj boste počeli v različnih situacijah?
- Poznate ovire na poti med delovnim mestom/šolo in domom?
- Ali kdaj v pripravi na izlete preverite nevarnost nesreč, ki ste jim lahko izpostavljeni?

V družini se pogovorite in si pripravite komunikacijski načrt med nesrečo. Prav tako se pozanimajte za načrte v okoljih, kjer se zadržujejo vaši družinski člani, na delovnem mestu, v šoli, v klubih, organizacijah. Preverite, ali slišite zvok sirene (prva sobota v mesecu) v hiši, stanovanju v različnih letnih časih. Vprašajte o načrtih zaščite in reševanja ob nesrečah v vaši lokalni skupnosti, pogovarjajte se o tem, kaj vas ogroža in kako bi ravnali v primeru nesreče, z vašimi sosedi, prijatelji, sodelavci ... Če ni načrtov, ste vi lahko tisti, ki predlagate njihovo pripravo.

Koristne povezave

Meteo.si - uradna vremenska napoved za Slovenijo

Tu je mogoče najti opozorila za primere dežja, neviht, snega, poledice/žleda, vetra, nizke/visoke temperature, požarne ogroženosti, obalnih dogodkov in snežnih plazov. Opozorila v povezavi s stanjem voda (opozorila pred poplavami) tu ni mogoče najti, ta najdemo na spletni strani **www.arso.gov.si/vode/opozorila**.

twitter.com/meteoPozorSI

www.meteo.si

ARSO - Hidrološka napoved ter opozorila za Slovenijo

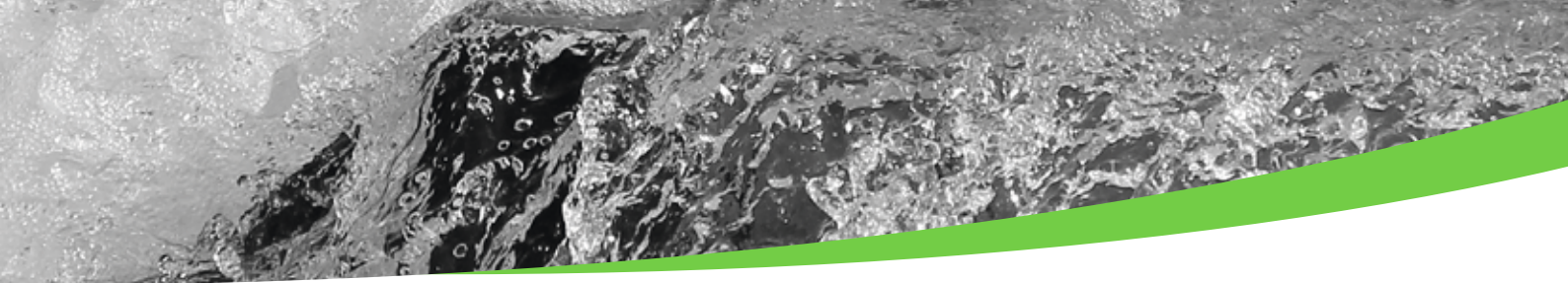
Na spletnih straneh Agencije RS za okolje je objavljena hidrološka napoved ter grafični prikaz stopnje nevarnosti (opozorila): obsežne, silovite poplave; poplave; manjša razlivanja in običajne vodne razmere. Ker se lahko stanje tudi hitro spreminja, svetujemo redno spremljanje/preverjanje hidrološke napovedi in opozoril. Tu najdete tudi podatke samodejnih hidroloških postaj. Opozorila ARSO posreduje tudi preko medijev.

www.arso.gov.si/vode/opozorila

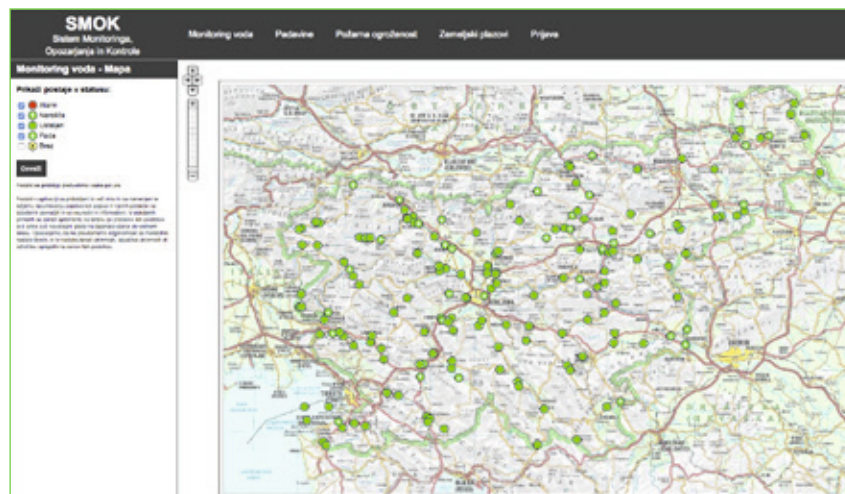
www.arso.gov.si/vode/napovedi

SMOK – opazovalno omrežje Uprave RS za zaščito in reševanje

Uprava RS za zaščito in reševanje (URSZR) je zgradila sistem za spremljanje opazovalnega omrežja, t. i. sistem SMOK (Sistem Monitoringa Opozaranja in Kontrole), ki deluje na podlagi opazovanja in napovedi. Monitoring voda spremlja pretoke ter vodostaje rek in morja. Sistem črpa podatke iz merilnih sistemov o stanju voda ARSO ter jih prikazuje in dopolnjuje z lastnimi podatki. Sistem omogoča tudi spremljanje ogroženosti občin zaradi plazenja tal. Preko algoritmov in podatkov ARSO dnevno izračunava ogroženost občin zaradi plazov. SMOK omogoča tudi spremljanje padavin, požarne ogroženosti in toče.

SPIN - informacijski sistem URSZR za poročanje o nesrečah in intervencijah

Vanj se vpisujejo vsi dogodki, ki so povezani z naravnimi in drugimi nesrečami in so bili sporočeni na število 112 ali drugače. Vpisujejo se dogodki, pri katerih so bile aktivirane sile za zaščito (četudi ni šlo za naravno ali drugo nesrečo) in tudi dogodki, ko to ni bilo potrebno.

Preventivni ukrepi in navodila za ravnanje ob poplavah

Na spletni strani Uprave RS za zaščito in reševanje www.sos112.si boste med napotki prebivalcem ob nesrečah našli pregled samozaščitnih ukrepov pred in med poplavo ter po njej. Tam so dosegljiva tudi tehnološka navodila za kmetovalce ob poplavah. Uporabne nasvete boste našli tudi na spletnem mestu poplavljen.si, kjer so med drugim objavljena navodila za ustrezno polnjenje in polaganje protipoplavnih vreč in druge možnosti zasilne zaščite ter navodila za ustrezno zaščito pred vdorom vode prek kanalizacije.

spin.sos112.si

www.sos112.si poplavljen.si

Zmanjšanje škode v vašem domu

Če živite na poplavno ogroženem območju, obstaja več ukrepov za zmanjšanje škode v vašem domu. Aplikacija www.sos112.si/hisa vas vodi skozi nekaj primerov.

www.sos112.si/hisa

Aplikacija 112 - napotki

Napotki, kako se pripraviti na naravne in druge nesreče ter kako ravnati ob njih. Preko te aplikacije je dostopen tudi SPIN ter opomnik in hitra povezava do številke 112 – nanjo lahko pokličete, če potrebujete pomoč gasilcev, nujno medicinsko pomoč, druge reševalne službe ali policijo.

Aplikacija Vreme

Brezplačno je na voljo tudi aplikacija ponudnika zavarovanj, ki poleg vremenske napovedi prikazuje tudi hidrološko napoved ter vremenska in hidrološka opozorila oz. napovedana opozorila ARSO za prihodnje dni.

napotki.sos112.si

Atlas voda

Atlas voda vsebuje prikaz osnovnih prostorskih enot, osnovne vodarsko-prostorske enote, obvladovanje poplavne ogroženosti, poplavne karte, urejanje voda, varstvo voda, rabo voda, monitoring na področju upravljanja z vodami in ostale karte. Storitve omogoča učinkovitejše prostorsko načrtovanje, planiranje investicij, pridobivanje podatkov v raziskovalne namene in drugo. Vtipkajte vaš naslov, izberite sloj, ki ga želite testirati in ... Več o Atlasu voda najdete na spletni strani **evode.arso.gov.si**.

eVode

Spletni portal Ministrstva za okolje in prostor RS, namenjen izboljšanju dostopnosti podatkov s področja upravljanja z vodami in ostalih prostorskih podatkov v Sloveniji. Glavni poudarki: pregledovalnik Atlas voda (omogoča tudi prikaz poplavne ogroženosti), prenos LIDAR podatkov (doslej najnatančnejši podatki o reliefu za Slovenijo, ki so uporabni tudi za načrtovanje ukrepov za obvladovanje poplavne ogroženosti) in dostop do gradiv, naročenih z javnimi sredstvi.

evode.arso.gov.si

112 Ježek –

poučna spletna stran URSZR za otroke

Na spletni strani URSZR najdete tudi vsebine, namenjene otrokom, ki med drugim vključujejo novice za otroke in mladostnike, kvize, igrice, pobarvanke, pesmi in drugo.

Slovenski partnerji v projektu FRISCO1:

Ministrstvo Republike Slovenije za okolje in prostor
www.mop.gov.si

Agencija Republike Slovenije za okolje
www.arso.gov.si

Direkcija Republike Slovenije za vode
www.dv.gov.si

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
www.sos112.si

Inštitut za hidravlične raziskave
www.hidroinstitut.si

Zasnova in fotografije:
Jože Papež, Hidrotehnik

Vsebine povzete po:
Ministrstvo RS za okolje in prostor,
Agencija RS za okolje,
Uprava RS za zaščito in reševanje,
poplavljen.si,
Hidrotehnik